

לֹא תִכְבֶּה

"והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (פרק ו' - ו')

פשטו של הפסוק עוסק בהוראות לכוהנים ביחס לאש ששימשה להקרבת הקורבנות במזבח. אולם יש בזה רמז נאה. בכל אדם מישראל מהבהב תמיד ניצוץ מן האש האלוקית, שאינו נכבה לעולם. מנהיג הדור, הכהן, הנביא או המוכיח, אין לו אלא להלהיב את הניצוץ הזה בדברי-להבה מדי בוקר בבוקר, להזעיק ולעורר הן ביחס לקיום המצוות שבין אדם למקום - שעל כך מרמז קרבן עולה, שהוא כולו כליל לגבוה - והן ביחס לקיום המצוות שבין אדם לחברו - שעל כך מרמז קרבן שלמים, כלומר, שלום בין איש לרעהו.

כמו כן, אם הכוהנים עושים כך ומבעירים את הניצוצות בלבבות ישראל, יכולים הם להיות סמוכים ובטוחים כי אש האלוקים תוקד תמיד על המזבח ועלולם לא תכבה...

לְהַמְעִיט עֵצְמוֹ

"זאת תורת העלה היא העלה" (פרק ו' - ב') - עפ"י הגמרא במסכת נידה דף מ. הרי כאן שלושה מיעוטים. ואפשר למצא בזה רמז נפלא- במידה שאדם מתנשא ועולה במדרגות, בה במידה עליו להמעיט את עצמו ולהיות יותר שפל- רוח. לפיכך הדין הוא שאדם פשוט משתחוה בתפילת שמונה-עשרה רק בברכה הראשונה וב"מודים", בתחילה ובסוף, כהן גדול חייב להשתחוות בסוף כל ברכה, ואילו מלך משתחוה בתחילת שמונה- עשרה ואינו זוקף עצמו עד לאחרי התפילה. במידה שאדם גדול יותר, עליו לשקוד יותר כדי להכניע עצמו לפני הבורא. (אורח חיים)

מִדּוֹ בַד

"ולבש הכהן מדו בד..." (ו',ג') לדברי חז"ל הכוונה כאן לכותנות של הכוהן, שעליה להיות כמידת גופו - לא ארוכה מדי, ולא קצרה מדי. כיצא בכך כותב רש"י: "מדו בד" - היא הכותנות (של הכהן). ומה תלמוד לומר "מדו"? (מה מלמדנו הכתוב במילה "מדו"? שתיאה כמידתו (כמידת גופו). רבי שלמה אפריים מלונצ'ץ, בעל "כלי יקר", מסביר הוראה זו משתי בחינות:

- דרכו של מתגאה, שלובש בגד הארוך ממידת גופו, כדי להתהדר לפני הבריות: לכן מזהירה התורה את הכוהנים, אשר משרתים בקודש, שיקפידו על כך שבגדיהם יהיו בדיוק כמידת גופם, וכך לא ייכשלו במידת הגאווה.
- העבודה בהוצאת הדשן, המצטבר משרפת הקרבנות, עלולה ללכלך את בגדי הכהונה. כוון שכך יש לחשוש, שהכהן ילבש אז בגד קצר שלא יתלכלך בדשן, או ילבש בגד מיוחד מתחת לכותנות. לכן מזהירה התורה שכותנתו של הכהן תהא כמידת גופו, שלא יהא בגד אחר חוצץ בינה לגופו של הכהן. (פרפראות לתורה)

שמירת הלשון

(על פי חפץ חיים השיעור היומי)

הדרישה לבדוק את אמיתות העובדות ולדייק בהן חלה על כל המקרים שבהם צריך לספר לשון הרע או רכילות כשמכוונים לתועלת. אולם, יש בכל זאת צד אחד לדרישה זו אשר אינו חל בכל המקרים. ראינו לעיל שהתורה דורשת מאיתנו לדון את זולתנו לכף זכות ולהימנע מהמסקנה שהוא חטא, כל עוד אפשר למצוא דרך אחרת שבה ניתן להסביר את התנהגותו.

כאמור, גם כאשר ברור שפלוגי חטא, צריך קודם לכל להביא בחשבון את האפשרות שאולי היה הדבר כתוצאה מאי - ידיעה או בשל נסיבות מיוחדות ובתנאים בלתי רגילים.

אף כי התורה מורה לנו לדון את האחרים לכף זכות, הרי אין לעשות זאת על חשבוננו של הזולת. לפי זה, אם היה אדם עד למעשה שבו הזיק פלוני לרעהו, או ניסה להזיקו, הצורך לדייק באמיתות הדברים אינו מחייב ניסיון להצדיק את פעולת המזיק. גם אם היה זה מעשה שאינו אופייני למזיק והוא חורג מהתנהגותו הרגילה, הדבר טעון תיקון ולפיכך מותר לספר על כך לצדדים הנוגעים בדבר.

שאלה: תשובה:

האם בכל שבעת ימי הפסח, יש לברך על אכילת המצה?
 רבנו זרחיה הלוי בעל המאור בסוף מסכת פסחים כתב: יש ששואלים, מה טעם אין אנו מברכים על המצה כל שבעת ימי הפסח, "על אכילת מצה", כמו שאנו מברכים "לישב בסוכה" בכל שבעת ימי החג, והרי במסכת סוכה כו. למדו מצות אכילה בסוכה ממצות אכילת מצה בפסח, מה מצה בלילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות, אף סוכה בלילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות, נמצא ששניהם שווים שבלילה הראשון חובה ומכאן ואילך רשות. והשיב, לפי שאפשר לאדם לעמוד בשאר ימי הפסח בלי אכילת מצה, ויהיה ניזון באורז ודוחן וכל מיני פירות, אבל בסוכה שאין אדם יכול לעמוד שלשה ימים בלי שינה, והוא חייב לישון בסוכה, כמו שדרשו במסכת בסוכה כח: בסוכות תשבו כעין תדורו, לפיכך צריך לברך על סעודותיו בכל ימי החג לישב בסוכה.

בספר המכתם סוכה כו. ובארחות חיים הלכות סוכה תרצו את הקושיא באופן אחר, שבמצה אין אכילתה בשאר ימי הפסח לשם מצות מצה, אלא לפי שאינו רשאי לאכול חמץ, משביע עצמו באכילת מצה, ודומה למי שאוכל בשר בהמה טהורה, כי אינו רשאי לאכול בשר בהמה טמאה, שאינו מברך "על אכילת בשר בהמה טהורה", אבל הישיבה בסוכה אינה לצורך גופו אלא לקיום המצווה בלבד, לפיכך צריך לברך לישב בסוכה. אמנם ר' יצחק פלאגי בספר יפה ללב - ב' תע"ה כתב, שלפי מה שכתב המגן אברהם בסימן ל"א יש לברך על אכילת מצה כל שבעת ימי הפסח, אך חזר בו בסוף דבריו ביפה ללב הנ"ל. בשדי חמד מערכת חמץ ומצה סי' י"ד הביא בשם גאוני דורו שהסכימו עמו שיש לבטל מנהג המברכים על אכילת מצה בשאר ימי הפסח, שיש בזה איסור ברכה לבטלה.

בשו"ת מהרש"ם כתב, שנהגו איזה כת חסידים עפ"י הנהגת אחד המכונה בשם צדיק, לברך בכל שבעת ימי הפסח על אכילת מצה, ואין רוח חכמים נוחה מהם, כי נוסף על איסור ברכה לבטלה, יש איסור הפסק בין ברכת המוציא לאכילה, והרי הם אוכלים בלי ברכה. ויש לבטל מנהגם.

סיכום: הלכה למעשה, שאין לברך על אכילת מצה בכל ימי הפסח, יש להסביר זאת בדרכי נועם לנוהגים לברך, ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

שאלה:

האם בקידוש ליל פסח שלכולם יש כוס, עדיף שבעל הבית יקדש והשאר יצאו ידי חובתם בשמיעה?

תשובה: במסכת סוכה לח: למדו דין שומע כעונה, מהכתוב: את כל דברי הספר אשר קרא יאשיהו מלך יהודה, וכי יאשיהו קראם, והלא שפן הסופר קראם, שנאמר ויקראהו שפן לפני המלך, אלא מכאן לשומע כעונה. לפיכך כשבעל הבית אומר הקידוש בקול רם, בשבת ויום טוב, ומכווין להוציא את בני ביתו, והם שומעים ומכוונים עליו, יוצאים ידי חובת קידוש מהתורה ועוד נראה שעדיף יותר לשמוע הקידוש מפי בעל הבית ולצאת ידי חובה, וכמו שאמרו בברכות נג. תנו רבנן... ובית הלל אומרים אחד מברך לכולם, שנאמר ברוב עם הדרת מלך. וידוע שהלכה כבית הלל. וכן פסק הראב"ה, וכן פסק מרן בשלחן ערוך.

אמנם הרא"ש כתב, שבברכת יוצר אור היה אומר עם השליח צבור בלחש, מפני שאין אדם יכול לכווין את כולה תדיר בשתיקה עם השליח ציבור, אבל כשהוא קורא בפיו את הברכה אף אם קרא מקצתה בלא כוונה יצא. וכן פסקו הטור והשלחן ערוך א"ח בסימן נט.

לכאורה יש ללמוד מכך גם לגבי ברכת הקידוש? אלא שיש לחלק ולומר, שברכת הקידוש של שבת ויום טוב חביבה ביותר אצל השומעים, ובודאי יטו און קשבת לקידוש הנאמר מפי בעל הבית ויצאו ידי חובתם.

סיכום: גם בקידוש של ליל פסח שכוסו של אחד ואחד מבני הבית מונח בידו, יש לנהוג כמו בקידוש של שבת ושאר יום טוב, ועל זה נאמר: ברוב עם הדרת מלך. (עפ"י שו"ת יחוה דעת ו' - כח')

גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל

רבי אברהם אייגער - בנו של רבי עקיבא אייגר, נולד בשנת ה'תקל"ט. התמסר להוציא כתבי אביו, ואביו הביא חידושו בהגהת שו"ע א"ח סימן תקט"ו מצוין בתשובות רע"א. על מצבתו חרות "איש גדול גיבור חייל, עמל ויגיע בתורה ביום וליל רדף צדקה כל ימיו, מטים תמך כמסת ידיהו ה"ה הנכבד המוכתר במעלות ומידות תרומיות הצדיק התור' והרב המופלא חריף ובקיא..." רבי אברהם נלב"ע בשנת ה' תריד'.